

СЕКЦІЯ «СОЦІАЛЬНА РОБОТА»

УДК 316.013

Балухтіна О.М.¹

¹ канд.іст. наук, старш. викл. НУ «Запорізька політехніка»

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВИВЧЕННЯ КУРСУ «ДЕОНТОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ»

Враховуючи потреби сьогодення та необхідність оновлення дисциплін в освітніх програмах в 2020–2021 н. р. навчальний план 1 курсу спеціальності 231 «Соціальна робота» поповнився новим курсом «Деонтологія соціальної роботи». Деонтологія – розділ етики, вчення про проблеми моралі, моральності. Існує багато різновидів професійної деонтології: медична, юридична, спортивна, екологічна, педагогічна.

Є професії, моральний аспект в яких відіграє основоположну роль (педагоги, працівники медичної сфери, юристи, соціальні працівники, психологи). Це соціономічні професії типу «людина-людина», де «об'єктом праці» виступають живі люди, де в процесі професійної діяльності відбувається вторгнення у внутрішній світ людини часто в критичних життєвих ситуаціях. Тому введення такого курсу для майбутніх соціальних працівників є надважливим і актуальним.

Курс «Деонтологія соціальної роботи» зорієнтований на забезпечення студентів необхідними знаннями з основ професійної етики та навичками її реалізації на практиці. Саме вміння застосувати знання на практиці допоможе в професійній діяльності соціальним працівникам вступати у взаємодію із суб'єктами процесу соціалізації, буде сприяти органічному поєднанню кваліфікації й особливих духовних якостей, формуванню високої моральної відповідальності, готовності найкраще виконувати свій професійний обов'язок.

Дисципліна складається з двох модулів: 1) питання етики у соціальній роботі та соціально-педагогічній діяльності; 2) професійно-етичні вимоги до професіограми соціального працівника.

Теоретичним підґрунтям деонтології соціальної роботи як науки про професійну поведінку соціального працівника є її етика, яка виступає базовою складовою формування професіоналізму й компетентності сучасного фахівця. Саме через професійну етику конкретизуються загальнолюдські принципи моралі відповідно до умов професійної діяльності, регулюються моральні взаємини людей у суспільно-професійній сфері життя, що пов'язано з об'єктивною необхідністю безперервного процесу продукування матеріальних і духовних цінностей.

Окрім того, як слушно зазначає Л. Хоружа, якщо етика розкриває сутність обов'язку, то деонтологія розкриває специфіку його реалізації в конкретних видах взаємин суб'єктів діяльності спеціалістів [1, с. 43]. Саме в деонтології найбільш яскраво знаходиться відображення зв'язок моральних і професійних компонентів у поведінці та діях майбутнього фахівця.

Сучасна система підготовки соціального працівника підпорядкована завданню сформувати базові компетентності, що включають як загальнотеоретичну та практичну підготовку, так і вміння рефлексивно та критично оцінювати свою діяльність і генерувати теорію з власного досвіду, бути відкритим для інноваційних форм роботи.

Вважаємо, що концептуальними підходами до формування професійної етики майбутнього соціального працівника під час навчання в університеті, виступають: гуманістичний, деонтологічний, аксіологічний, системний, компетентнісний, особистісно-діяльнісний, акмеологічний. Усі вони методологічно цінні, однак особливо важливим є гуманістичний, деонтологічний, аксіологічний підходи, оскільки останні дають змогу глибше проникнути в сутність структури професійної етики.

Гуманістичний підхід для формування професійної етики фахівця проявляється в наступних ідеях: цілісний розвиток задатків і здібностей студента; врахування унікальності його особистості; гуманістичний стиль взаємодії викладачів зі студентами; засвоєння етичної основи загальнолюдських цінностей і національної культури, опора на принципи й норми професійної етики [1, с. 44].

Деонтологічний підхід у соціальній роботі розглядає людину як найвищу соціальну цінність. Аксіологічний (ціннісний) підхід ґрунтується на розумінні цінності, дає можливість з'ясувати, які якості та властивості здатні задовольнити потреби окремої особистості, яка система цінностей існує у професії соціального працівника. Допоможуть сформувати ці цінності аналіз основних етичних концепцій, звернення до творів класиків етичної та педагогічної думки, знайомство з професійними цінностями, крилатими виразами про обов'язок, дружбу, щастя, тощо.

Таким чином, викладання зазначеного курсу допоможе здійснювати підготовку майбутніх соціальних працівників, які продуктивно й результативно виконують свою професійну справу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Зозуляк-Случик Р. Теоретико-методологічний аналіз процесу формування професійної етики майбутніх соціальних працівників у вищих навчальних закладах. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2017. № 9. С. 42–52